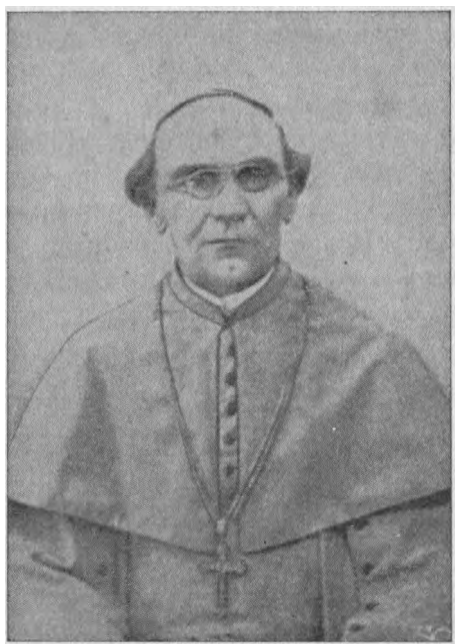

Vyskupas Meislovas-Leonardas Paliulionis¹⁾

(1834 — 1908).

Mirusis 1908 metais gegužio 2 d. Kaune Žemai i vyskupas M. L. Paliulionis išvyskupavo 25 metus be 20 dien .

Dvidešimts penkeri metai tai šimtme io ketvirtis, tai iš-tisas vyskupijos istorijoje periodas. Jo svarba nei kiek ne menkesn už tokio pat ilgumo vysk. Valan iaus period , (1850 — 1875).

¹⁾ Gim 1834 m. Smilgi par., Panev žio apskr., mokinosi Panev žio gimnazijoje; Varni seminarijon stojo 1852 m., Peterburgo akademij baig 1860 m. Nuo 1860 iki 1863 m. jo pareigas žemai i seminarijos profesoriaus, Kauno mergai i gimnazijos kapeliono ir seminarijos prokuratoriaus. 1883 m. gegužio 22 d. pašv stas Žemai i vyskupu.

Šis straipsnis spausdintas „Draugijos“ 1908 m. 18 — 19 n-ry.

Be to reikia ia priminti ir tai, jog vysk. Paliulionis, bevaldydamas Žemai i vyskupij per vis t laik (1883—1908), tur jo savo valdžioj apie 600 kunig ir apie 1,300,000 šiaip jau katalik , gyvenusi dvejose Kauno ir Kuršo gubernijose. Tie skaitmenys gali mums duoti geriausi supratim apie tai,, kiek per tuos 25 metus teko vysk. P-niui išspr sti vairi klausim , kiek per jo rankas yr per j visoki svarbi reikal , kiek kart teko jam karštai susiremti su kovojan ia prieš Bažny i rus biurokratija, kiek išleisti nauj sakym , kiek parašyti ganytojišk aplinkraš i , kiek aplankyti ir pašv sti bažny i , ir tt. ir tt.

Smulkiai papasakoti apie tai te stengs nebent tik busimasis vysk. P-nies biografas, kurs nepasigail s vargo perži r ti Žemai i vyskup kanceliarijos archyv laikotarpyje nuo 1883 lig 1908 met . Mes to milžiniško darbo prisiimti negalime. Tod l vietoj išsamios biografijos pasistengsime duoti ia tik trump jo charakteristik , kaip vyskupo ir kaip žmogaus.

*

Tikras vyskupo Valan iaus p dinis¹⁾ vysk. P-nis tiek savo darbštumu, tiek ir ilgu 25 met vyskupavimu ir sitikinim tvirtumu labai paneš jo savo pranok j vysk. Motiej . Skiriamas juodu, m s išmanymu, tik tuo, kad vysk. Motiejus, neapleisdamas Bažny ios reikal , r pinos daugiau sustiprinti tarp savo dvasišk j aveli lietuvyst , o vysk. P-niui daugiausiai r p jo Bažny ios gerov ir katalikyst s reikalai. Vysk. Motiejus buvo netik hierarchas, Bažny ios veik jas, vyskupijos valdytojas, bet ir tikras patriotas, karštas savo t vyn s ir kalbos myl tojas ir žymus lietuvi rašytojas. Vysk. P-nis joki kit ideal netur jo, kaip tik b ti geru katalik vyskupu; t vien ideal jis tebrangino, prie jo kiek gal damas nuolat art jo — ir vargiai berasime kur kit vyskup , kurs pilniau t ideal b t pasiek s. Jei apie vysk. Motiej galima pasakyti, kad jis pirm visko jaut si es s žmogus ir žemaitis, o jau paskui vyskupas, tai apie vysk. P-n tenka

¹⁾ Nes vysk. Beresnevi ia, vald s Žemai i vyskupij nuo 1875 lig 1883 m., buvo tik laikinas jos administratorius.

tarti visai priešingai: jis pirm visko jaut si es s vyskupas, paskui žmogus, o tik gal gale lietuvis. Vysk. Motiejus buvo vyskupas — tautietis, vysk. P-nis galima dr siai pavadinti vyskupu — kosmopolitu, gera katalikiška to žodžio prasme. Kaip vyskupo tautie io, Valan iaus širdyje pirmoji vieta buvo paskirta lietuviams, o jau paskui kitiems katalikams. Apie vysk. P-n to pasakyti negalima. Jis ži r jo pavestuosius savo globai tikin iuosius, daugiau abstrak iai; mat juose ne tiek savo brolius, kiek „dvasiškas aveles“, neskirstydamas j pagal tautyst grupes, daugiau ar mažiau jam malonias. To d l vysk. Motiejui už vis brangesn buvo lietuvi kalba; jis gerb kiekvien jos retesn žod ar keistesn tarim , to d l net ir savo rimtuosna raštuosna dažnai brukdavo kartais kai kurius net ir trivialinius žemai i posakius vien d lto, „kad jie nepraž t “. Vysk. P-niui — priešingai — už vis meilesn buvo dažnytyn , tarptautin , lotyn kalba; jis geriausiai j mok jo ir m go; po lotyniškosios — antroj vietoj stov jo pas j lenk kalba: jis j vartojo namie, priva iuose pašnekesiuose su savo gimin mis ir kunigais, o lietuvi kalba buvo palikta pa iam gale, kaip kalba „pras iok li “, su kuriais, to prireikus, nabašninkas irgi m gdavo pasikalb ti, o vyskupij lankydamas pats daugingai susirinkusioms lietuvi maldingoms minioms karštus lietuviškus sakydavo pamokslus ir liepdavo vaikus mokyti lietuvišk poteri . Lenk laikraš iai, k. š. „Przegl d Wszechpolski“ buvo j už tai net „litvomanu“ apšauk . Tai buvo neteisingiausias šmeižtas. Iš antros šalies kai kurie lietuvi laikraš iai, k. š. „Liet. kin.“ ir „Šviesa“ nesidrov jo prikišti vysk. P-niui „lenkomani os“. Tai buvo irgi tokia pat, jei dar ne didesn , netiesa. Pas vysk. P-n nebuvo jokios „manijos“. Jei jis dažniau vartodavo lenk kalb , tai grei iau buvo tai pratimo pas ka, negu lenkyst n simyl jimas, nes kaip jau aukš iau esame pasak , jis buvo simyl j s vien mirusi klasišk lotyn kalb , o gyv sias teži r jo tiktai, kaip tam tikrus rankius, ne tai ar kitai tautystei kelti, bet katalikystei stiprinti. Jei vysk. Motiejui b t tekus ne Žemai i ,, bet kokia Plocko, ar Liublino vyskupija, jis ten b t buv s nelaimingas, o rasit ir ne labai naudingas. Jis b t sirg s

nostalgija, kaip jo draugas kun. Želvys¹⁾, nuolat svajodamas apie savo „Švent Žemaitij“ ir skrisdamas mintimis prie savo „broli žemait li“; su vysk. P-niu to neb t atsitik . Tap s Žemai i vyskupu, jis su tikru atsidavimu mokino savo ganymui pavestas dvasiškas, lietuviškai kalban ias avis ir neretai užtardavo net lietuviyst s dalykus, kiek to reikalaudavo Bažny ios ir tik jimo reikalai. Bet jei šv. T vas b t j paskyr s Afrikon, negr vyskupu, jis su lygiu atsidavimu b t mokin s ir anuos „juoduosius“ katalikus j gimt ja kalba, nes vienatin nabašninko veikimo ir darb norma buvo Bažny ios gerov ir žmoni išganymas, neži rint visai j tautyst s, kult ros bei istorijos.

T gi Bažny ios gerov nabašninkas mat ne tiek kult rriškame ir dvasiškame lietuvi katalik susipratime ir atgijime— kaip tuo buvo sitikin s vysk. Motiejus, — kiek griežiausiam ir pilniausiam išlaikyme gyvuojan ios bažnytin s tvarkos, apibr žtos veikian iais kanon statymais, Bažny ios rubrikomis ir Apaštališko Sosto sakymais. Quod traditum est servare — tai buvo jo gyvenimo ir veikimo obalsis. Tam tikslui pasiekti jis ir pats karštai darbavos ir savo kunigij darbuotis nuolat ragino, gan dažnai gailistaudamas, kad Lietuvos dvasiškija, ypa jaunesnioji, ieško kaž koki „nauj ideal“, apleisdama tikr sias kunigiško veikimo sritis, kaip šit: sakykl, klausykl, mokykl, malding sakrament administravim ir išminting parapijos valdym . Tesie kunigai geri Dievo Žodžio skelb jai, teklauso kaip reikiant išpažinties, tenetingi mokyti vaik mokykloje, te šventai dalija sakramentus ir r pestingai tepriži ri parapijos, reikal — o, be abejo, m s Lietuva ne tik pasiliks „šventa“, bet ir užims tarp katalikišk j šali pirm j viet“. Taip tai, nors rasit ir ne tais žodžiais, nabašninkas nesyk kalb davo lankantiems j kunigams. Ir kas gi nepripažins tuose jo žodžiuose daug, labai daug liesos. Per sakykl, klausykl ir mokykl kunigija, be abejo, b t gal jus ikšiol kur kas daugiau nuveikti, nekaip ištikr j yra nuveikus. Tod l nabašninko r gojimai tuo dalyku dažnai b davo visai teisingi.

¹⁾ Sk. „Draugijos“ Nr. 1, 10 — 17 p.

Jis gerai numan, dėl ko kunigijos darbas dažnai esti nevaisingas, žinojo ir to nevaisingumo priežastis — ir karštai rėpinos jas pašalinti.

Pradėjo nuo sakyklos. Norėdamas, kad iš jos būtų skelbiamas tikras Dievo Žodis ir tikras Bažnyčios mokslas, o ne trenksmingi, be jokio rimtesnio turinio šūkavimai, išleido sakym apie katekizmo aiškinimą vaikams ir suaugusiems, liepė kun. Jauniui sustatyti dvasiškosios iškalbos vadovėlį ir geidė, kad seminarijoje būtų labiau žiri rima praktiško klerik prasilavinimo pamoksl sakyme. Savo gi bažnyčioje, Kauno katedroje pats pamoksl sakym sutvarkė ir vietas pamokslininkams praktiškai patarim, nurodym ir net kritikos nesigailė davo.

Nemažai rėpinos ir klausyklos dalykais. Išleido keletą tam tikrų paliepimų, o privačiuose pašnekesiuose mągdavo daug ir plačiai kunigams kalbėti apie klausyklos svarbą ir uždavinį. Didžiojo Jubiliejaus (1901) metais taip sutvarkė tos iškilms šventim, kad visi, kas tik norėjo išpažinti atlikti, be vargo galėjo tai padaryti. O kai to Jubiliejaus metu pasirodė, kad mūsų žmonėms svarbą išpažinties aktą gan formaliai tik teatlieka, nabašninkas ragino kunigij labiau žirti pamoksluose, ypač vaikų katekizacijoje — pilnesnio ir aiškesnio geros išpažinties slygį išdystymo.

Gerai žinodamas, kad neužtenka vaikai gerai išmokyti: kiek yra Diev, kas sutvarkė, kas atpirko ir t. t., vysk. P-nis tam tyčia savo išspausdintame ir visiems žemai išvyskupijos kunigams išsiuntinamame ganytojiškame laiške ragino kunigij rėpingiau mokyti vaikus tik jimo ties, kad jie galėtų jas ne tik iš atminties atkartoti, bet ir giliau suprasti.

Apie vaikų mokymą mągdavo dažnai kalbėtis tiek su klebonais, tiek ir su naujai švystais kunigais, — visus nuolat ragindamas tęsti šventą darbą.

Vyskupij lankydamas nekart teiravosi vietoj, ar vaikai mokoma ir kaip; prieš suteikiant sutvirtinimo sakramentą liepdavo kunigams išklausti vaikų, ar gerai moka katekizmą, ir kurie nemoka, tą neprileisti.

Nor damas visoj vyskupijoje vaik mokym pastatyti kaip reikiant, atkreip ak seminarij , sakydamas vesti jon katekizavimo moksl , kaip atskir dalyk . Tam tikslui liep kun. Jauniui sustatyti trump katekezos vadov l .

Nemažiau r p jo jam ir mokykl klausimas. Visi gerai žino, kiek nabašninkas d l jo neramum yra prityr s, kiek kar i valand pergyven s. 1884 metais paliep s mokiniams katalikams melstis už car savose katalik bažnyiose, o ne cerkve, kur mokiniai tuomet varu varin ta cariškomis dienomis, buvo už tai apsk stas aukštesniai vyresnybei ir gavo mok ti didel pinigini bausm ; per keliolik met išmoko tos bausm s apie 50.000 rub., betgi neužsivyl , nes pagaliau anie neteisingi administratyviniai biurokratijos paliepipimai buvo atmainyti ir garbinga kova d l vaik s žin s laisv s laim ta.

Šalia žemesni j ir vidutini j civilini mokykl nemažiau r p jo nabašninkui ir vienatin dvasiškoji mokykla — Kauno seminarija. Kol sveikas buvo vysk. P-nis, dažnai j lankydamas, ragindamas klierikus — šalia doros — pamyl ti dvasišk j moksl ir r pintis j gyti.

Gerai numanydamas, jog to mokslo trumpu laiku pasiekti negalima, ypa klierikams, stojusiems seminarijon su menku 4 klasi prisirengimu, pailgino seminarijos kurs ligi 5 met ; be to par pino naujus tobulesnius seminarijos status, prieš pat mirt — paraš taisykles moksliškomis klerik disputoms ir klerik blaivyb s draugijos status. Nor damas, kad iš j parapijas kunigai gytojo seminarijoje mokslo neužmiršt , išleido tam tikr sakym apie kunig egzaminus, kuriuos šaukdavo ne tik jaunuosius kamendorius, bet ir senesniuosius klebonus ir net dekanus.

Mokslui pakelti reikalinga tam tikra raštija ar kitokios švietimo staigos. Gerai tai suprasedamas, nabašninkas r pinos lietuvi spaudos atgavimu; tuo dalyku buvo nusiunt s aukštesnei vyriausybei gan plat referat , o priva iuose pašnekesiuose ne syk š klausim aiškino aukštesniems valdininkams. Spaudai gi 1904 metais pasirodžius, paragino tuojau kun. Karos steigti „Ned ldienio Skaitym “, išleisti „Trump katekizm “, par pinti „Platesn j katekizm “ ir ap-

lamai ragino kunigij kibti darb ir kurti katalikišk j lietuvi raštij .

Kada gi tam tikslui sumanyta buvo atskira šv. Kazimiero Draugija, ne tik j patvirtino ir sutrauk Kaunan kunig literat b rel , bet da ir išsir pino tai draugijai iš Apaštališkojo Sosto gausi atlaid ir pats draug su savo palaiminimu atsiunt jos naudai gausi 300 rubli auk .

Tiesa, kitai lietuvi švietimo draugijai „Saulei“ išpraždi buvo priešingas, bet kai jos statymai buvo pertaisyti nabašninko nurodymu, mielai j palaimino ir r m .

Gim s iš t v lietuvi , P-nis mok jo gerai an laik lietuvi kalb ir lankydamas vyskupij , mielai prakalb davo lietuviškai susirinkusias minias ir nesyk pats bar tuos t vus, kurie patys namie kalb dami lietuviškai, vaikus mokino poteri svetima kalba. Jo nusistatymas matyt iš jo vizitos Laukesoj 1904 m. Prakalb j s ia pirmiausia lenkiškai kalban ius, paskui lietuvius šiaip prabilo: „Pasveikin s lenkus, arba, tikriaus sakant, lietuvius lenkiškai kalban ius, nes pirm kokio 100 met ia visi lietuviškai kalb jo, dabar sveikinu jus, mano vaikai, lietuviai, lietuviškai kalbantieji, aš jus myliu“...

Gryvoje, Laukesos filijoj, taip pat per vizit rod did palankum lietuviams. Per ingres ragino lietuvius myl ti savo gimt j kalb , o apie užmiršusius lietuviškai sak : „ir j s pamažu, pamažu pagr šite (prie lietuvi kalbos)“.

Ištyr s, kad Gryvoj, kaip ir Laukesoj, esama žymaus lietuvi b rio, sak , kad „pradžiai kas tre i švent visos pamaldos b t atliekamos lietuviškai. Endek prikurstyti lenkai ir per delegatus ir raštu sak si lietuviškos kalbos nenor ir nei bažny i jos ne leisi , nes lietuviai Gryvoje nuo pat pradžios niekad savaip n r giedoj . Tuomet P-nis šventoriuje atsisveikindamas viešai lenkams pasak : „Mano vaikai, lenkiškai kalbantieji! Iš kur toji j s neapykanta lietuvi ? Kaip j s galite sakyti nei bažny i ne leisi lietuvišk j giesmi ? Ne j s ia esate gaspadoriai, bet vyskupas. Bažnyioj visi lyg s, ar tai kas b t lenkas, ar latvis, ar baltgudis, vokietis, ar lietuvis. Pats ištyriau, kad ia lietuvi yra daug, tai ir sakiau, kad pamaldos b t ir lietuvi kalba kas tre i

švent . Jei ia susidaryt vokie i ir laivi b rys, leis iau ir jiems pamaldas j kalba... Joki rašt , skund , prašym , man nesi skite. Aš jau visa ištyriau...”

O lietuviams pasak , kad jie iš Dievo gaut j savo kalb myl t , kad skubiai išsimokyt dailiai lietuviškai giedoti (mat, Gryvoje lenk buvo gražiai giedama).

Nevienam vietos lietuviui d damas rank ant galvos sakin jo: „gerai, gerai, lietuviškai kalb t neužmirškıt“. Gryvoj, Laukesoj, Sm lyn j šventoriuje su kunigais ty ia lietuviškai pats šnek jo, lyg nor damas duoti pavyzd vietos lietuviams.

Aplamai nabašninkas visk ži r davo katalikyst s žvilgsniu. To d l rodin jimai, kad šis ar tas naujas sumanymas ar organizacija es geri, gal daug naudos žmon ms atnešti etc., jokio beveik sp džio nabašninkui nedarydavo. Jis tik tuomet teduodavo savo aprobat naujiems sumanymams, kai visai sitikindavo, kad jie yra tikrai katalikiški ir Bažnyiai naudingi.

Tuopat katalikyst s žvilgsniu nabašninkas ži r jo ir moksl . Gerb moksl , bet tik tok , kur mat tarnaujant katalikyst s id jai. Gryno mokslo, besipl tojan io savarankiškai, visai nepripažino. D ltogi Baranausko atsidavim matematikai, Jaunius sigilinim filologijon, Maironio užsimim poezija ži r davo su pasigail jimu, kaipo silpnyb , kurios doras kunigas tur t saugotis¹⁾. „Kokia bus lietuviams nauda, sakydavo, iš t gili matematišk ir filologišk tyrin jim , iš t daili eili , aš nežinau; matau tik, kad mes neturim dar geros lietuviškos maldaknyg s, katekizmo ir kit žmon ms nauding knygelı “... Nežinau, kaip Jaunius ir Maironis, bet Baranauskas visai sutikdavo su vysk. P-nies paži ra ir to d l, tap s Sein vyskupu, pergal jo galutinai savo „matematiškas pagundas“ ir paskutiniais savo gyvenimo metais buvo atsidav s vien dvasiškai raštijai, ypa Šventraš io vertimui.

Šiandie, kai spauda virto viena didžiausi j galybi , „plunksnos veik jai“, ypa žymesnieji, dažnai esti dar prie savo gy-

¹⁾ Dėliai tos priežasties ir apie vysk. Nedzialkowskj — d l jo literat rai atsidavimo — neperger tur jo nuomon .

vos galvos paveriami „didvyriais“, tautiškais „dievukais“, kuriems nesigailima vairi „garb s smilkal“. Nabašninkas to neprotingo keliaklups iavimo prieš raštijos „didenybės“ visai nemgo. Jis žirjo literat ir literatus vien aukštesniu katalikišku žvilgsniu. Literatas nabašninko akyse — buvo tai žmogus, tur s iš Dievo tam tikr „plunksnos“ talent. Gav s iš prigimimo daugiau už kitus, toks „plunksnos“ darbininkas turi b t aukštesnis už kitus, žir ti savo literatišk j darb , kaip tam tikro, dvasiško pašaukimo vykdym , ir nereikalauti sau už tai joki privilegij . Tod l vysk. P-nis mecenato rol s visai nemgo, ir jei kuriam kunigui-literatui ir dav aukštesn viet (k. š. Maironiui), tai vien tik už jo kunigiškus, o ne literatiškus nuopelnus. Patys vieni literatiški nuopelnai, net ir dvasiškoje literat roje, nabašninko akyse nedaug tesverdavo. Kai syk aš, b damas vyskupo sekretorius, dr sau užtarti J. Gerut , nurodydamas, kad šis darbštus kunigas yra jau paraš s „Sodžioni teologij“, „Rymo katalik Bažny ios apeigas“, „Pamokslus be kunigo“ ir tuo, kaip nemaž patarnav s dvasiškai m s raštijai, vertas b t jei ne kanauninko titulo, tai bent geresn s vietos, nabašninkas geresn s vietos jam nesurado, kaip tik... Duset altarij , tardamas: „ten tur s daugiau laiko ir gal s daugiau rašyti!“ Ir taip sakydamas, tikrai neapsirikio; paskesnis J. Geru io literatiškas veiklumas pilnai tai patvirtino.

sitikin s iš asketikos, jog pas talentingus žmones esama žymaus palinkimo gerai apie save manyti, didžiuotis ir kit panaši yd , nabašninkas nesiskubindavo kelti gabesniuosius kunigus aukštesn sna vietosna; anaip tol, tokiems talentingiems vyrams, tinkantiems, ir visuomen j darbuotis ir rašyti, kur kas ilgiau kartais tekdavo laukti avans , nekaip j draugams, kad ir nepasižym jusiems gabumais ir mokslu, bet užtat parodžiusiems didesn nuolankum ir dievuotum . Nabašninkas, matyt, laik savo šventa pareiga: exaltare humiles.

Ži rint tai asketikos žvilgsniu, žinoma, negalima ia nieko prikišti. Tikrai nuolankus ir dievobaimingas kunigas gal b t kur kas Bažny iai naudingesnis, nekaip kitas ir labai gabus ir apsišviet s, bet puikyb s pilnas. Ta iau visa nelaim , kad

kur-kas lengviau nuduoti doryb ypa kalboje, nekaip talentas bei mokslas. Gyvenimo prityrimas aiškiai tai parodo. Taigi norint neklystinai atskirti tikrasai nuolankumas nuo doros kauk s, reikia tur ti nepaprastas žmoni pažinimas ir net „šviesa iš aukšto“. Deja, silpnos nabašninko akys daug ko ia neužmatydavo. D liai to ir atsitikdavo neretai kunig paskyrimė gan svarbi klaid . Vien tik j d ka ir tegalima išaiškinti anas tiesiog apverktinas faktas, jog per keliolik met gal jo Kauno seminarijoj inspektoriauti žmogus, rasit ir labai doras, bet jokio pedagogiško talento ir takto netur s. P- nis galop ir pats tai suprato ir savo klaid steng si pataisyti, bet skaudži tos klaidos pas k , žinoma, atitaisyti nebegal jo. Panaši klaid , gerai paieškojus, gal ir daugiau atsirast , bet ne ia vieta apie tai kalb ti. Mums užteks pabr žus tik tai, jog tos vysk. P- nies klaidos jo ne iš jo blogos valios, bet vien iš nepertobulo renkam žmoni pažinimo ir iš bent kiek persiauro tobulyb s princip supratimo ir pritaikinimo. Errare humanum est. Nuo to nebuvo laisvas ir nabašninkas, bet tuo nuo kit skyr si, kad klaid pažin s, tur jo gana dr sos prie jos prisipažinti ir j kiek galima atitaisyti. Nes myl damas už vis Bažny i , P- nis jai vienai steng si tetarnauti, jos gerov s tetroško, o k apie ji pasakys žmon s, tuo visai beveik nesir pindavo.

Iš kit nabašninko nuopeln reikia ia dar pamin ti jo r pinim sis savo vyskupiškios bažny ios, Kauno katedros papuošimu. Jo iniciatyva ši bažny ia buvo viduje puikiai atnaujinta, naujais Andriolli'o paveikslais ir kanaunink stal mis pagražinta, nauja šven . Sakramento koply ia padidinta. B t vis katedr ir iš oro pus s papuoš s, nes ir tam tikr plan tur jo pasigamin s, bet negal jo to vykinti d l visai nuo jo nepriklausom priežas i . Be to ne be nabašninko takos Žemai i vyskupija paskutiniaiais laikais pasipuoš daugybe nauj , daili ir dideli parapijini bažny i . J statymu ir puošimu nabašninkas labai dom jos ir savo paraginimais žymiai prie to prisid jo.

Nemaž taip pat r pinos ir bažnytis muzikos bei giedojim pak limu. Tam tikslui pakviet katedros vargoninku žinom j m s kompozitori p. Naujal , r pinos ir katedros

kamendoriais, pritraukti kunigus gerais balsais, nesigail davo išlaid bažnytiniam vaik chorui palaikyti. Labai užjaut sumanym steigti Kaune specialin vargonink mokykl .

Žinodami apie tai, Žemai i vyskupijos kunigai, svarstydami Kaune gruodžio 31 d. 1907 m. klausim , koku b du pažym ti busim j 25 met vysk. P- nies vyskupavimo jubilej , bals daugumu buvo nutar rinkti pinigus min tai vargonink mokyklai kurti. Nujausdamas, matyt, to jubiliejaus nebesulauksi s, P- nis buvo uždraud s tas rinkliavas.

Galop negalima ia praleisti nepamin jus dar vieno labai svarbaus jo paliepimo, išleisto liepos 20 d. 1907 m. apie dekanatinius kunig suvažiavimus¹⁾. Tuo savo aplinkraš iu yr padar s pradži vienai iš seniai pageidaujam ir dideliai svarbi dvasiškijs gyvenime reform . Nes jei tie kunigijos susivažiavimai bus atliekami ir toliau vysk. P- nies paduotais nurodymais, be abejo, jie padarys žymi atmain kunig gyvenime, sužadins juose gyvesn religin s minties apsi-reiškim , paragins karš iau užsiimti bažnytiniais ir socialiniais klausimais, past m s vis dvasiškijs toliau tarp sav s susispiesti ir solidariau bendrai veikti, — kas šiais naujais laikais, gyvenimo s lygoms skubiai, besikei iant, yra begalo svarbu. Jau 1907 m. dekanatiniai susivažiamai daug gera pas mus yr padar . Ilgainiui kunigams daugiau prie j pripratus, nauda bus dar didesn .

Tuo ir baigiame charakteristik vysk. P- nies kaip vyskupo.

Apie jo asmens savybes, kaip žmogaus, galime ia tik trumpai tepridurti, jog buvo tai tik jimo, pareigos ir širdies žmogus.

Religija buvo jam ne bergždzias formalizmas, bet tikras jo sielos ryšys su Dievu. Diev jis jaut esant savo Viešpa- iu, o save Jo tarnu ir rankiu. To d l ir nabašninko maldin- gumas buvo visada gyvas, meil Dievo karšta, prisirišimas prie Apaštališkojo Sosto begalinis, bažnytini stat bei apeig vykdymas kuouoliausias. Net ir paskutinius sakra- mentus beindamas atidžiai veiz jo, kad viskas b tu atlikta kaip Bažny ios rubrikos sako.

¹⁾ Ži r. „Draugijos“ T. IV, pp. 95 - 09.

Savo pareigas eidamas visuomet buvo kuor pestingiausias. Ir iš ryto ir popiet ir vakare, kas tik tur davo reikal , gal - davo j priėti, nes tam tikr pri mimo valand pas j nebuvo. Vis korespondencij , visokius oficialinius popierius, visokius atsi stus raštu skundus — pats atidžiai perskaitydavo ir rezoliucijas savo ranka pad davo. Tur damas tikr admi- nistratoriaus talent , kiekviename klausime greit orientuo- davos, nei vieno klausimo nepalikdavo neišsprend s; jo rezoliucijos visada b davo aiškios, logiškos ir kategoriškos. Daug rašt , ypa kunigams, pats savo ranka rašin davo. Visa tai labai daug laiko ir sveikatos jam atimdavo. Bet jis tai neži r davo. To d l net ir paskutin savo gyvenimo dien išleidin jo sakymus ir ant popieri pasirašin jo.

Galop buvo tai tikrai širdies žmogus. Kiekvienam priei- namas, jautrus, pilnas geriausi nor , gyveno, galima sakyti, viena tik širdimi. Kiekvienas Bažny ios prispaudimas, kiek- viena neteisinga prie kunig priekab , kiekviena pa ios dva- siškuos klaida ar netobulyb visuomet skaudžiu dilgtel - jimu atsiliepdavo jo jautrioje širdyje. O kadangi s i m i l i s s i m i l i g a u d e t, tatai nenuostabu, kad ir kuniguose jis labiaus brangino ger karšt šird , nekaip aukšt , bet šalt prot .

Ir kas dr s nabašnink už tai kaltinti? Širdis buvo jo vis didžiausia j ga. Ji tai, karštu tik jimu ir nepaprasta energija gaivinama, ir padar j nenuilstant hierarch - valdytoj , tikr Bažny ios gyn j ir pilnai aukštos garb s vert bažnytin veik j . Kaip tok , aukštai gerb j visi Rusijos katalik vyskupai; apie jo nepaprast Bažny ios reikalams atsidavim žinojo ir tolimasai Rymas¹⁾.

¹⁾ Sk. „Draugijos“ 18 ir 19 n-r . Jo laidotuvi aprašym „Vilties“ 51 n-r 1908 m.